

Bomeninventarisatie kleine wintervlinder (*Operophtera brumata*) en andere insecten/ongewervelden in het Vormersbos te Wijchen, november en december 2016

Hans Hollander, 22 december 2016

Inleiding

Vanaf 2013 tel ik in november en december op een woonwerk-fietsroute van Wijchen naar Nijmegen kleine wintervlinders (Hollander, 2013 t/m 2016). In 2013 en 2014 ben ik, op zoek naar kleine wintervlinders, met een zaklamp bomen afgegaan in een deel van het Vormersbos in Wijchen-Zuid. In 2016 heb ik dit herhaald in overige bosdelen, waarbij naast kleine wintervlinders (figuur 1) ook andere insecten op (met name) eikenbomen zijn genoteerd.

Figuur 1. Kleine wintervlinder. Boven: 2x copula. Onder: mannetjes op de stam.

Methode

In 2013 is 1x een ronde gemaakt (28-11), in 2014 3x (19-11, 3-12, 10-12) en in 2016 6x (12-11, 16-11, 23-11, 1-12, 9-12). In 2013 en 2014 zijn uitsluitend bomen onderzocht in het centrale deel van het Vormersbos (figuur 2), in 2016 alleen het noordelijke centrale deel (eikenlaan met doorgaand fietspad) en aanvullend het westelijke en oostelijke deel (figuur 2). De rondes vonden altijd plaats in het donker,

tussen 18.00 en 20.00 uur. Elke onderzochte boom werd met een zaklamp rondom beschenen. Alle aanwezige mannetjes per boom zijn geteld, en indien aanwezig, ook de vrouwtjes. Behalve in 2013, zijn alle waarnemingen per boom ingevoerd in ObsMapp. Via de exportfunctie van www.waarneming.nl is een kaart gemaakt met alle waarnemingen (figuur 2). In 2016 zijn ook andere insecten en ongewervelden genoteerd en indien mogelijk, gefotografeerd.

Resultaten kleine wintervlinder

Tabel 1 geeft een overzicht van het aantal getelde kleine wintervlinders per ronde. De variatie in de maximale aantallen mannetjes per jaar (2013 zeer veel, minder in 2014 en nog minder in 2016) komt overeen met de variatie per jaar zoals geteld op de woonwerk-fietsroute (Hollander, 2013 t/m 2016).

Vormersbos	28-11-13	19-11-14	3-12-14	10-12-14	12-11-16	16-11-16	23-11-16	1-12-16	9-12-16
Man totaal	755	219	2	305	2	35	136	183	170
Vrouw totaal	2	2	0	0	0	0	0	1	0
Totaal	757	221	2	305	2	35	136	184	170
Aantal bomen	36	60	60	61	17	21	32	47	40
Aantal/boom	21	4	0	5	0,1	1,7	4,3	3,9	4,3
Max/boom	60	15	1	17	1	4	18	15	20

Tabel 1. Aantal getelde mannetjes en vrouwtjes kleine wintervlinder per ronde in het Vormersbos; aantal getelde bomen en gemiddelde en maximaal aantal per boom.

Figuur 2 laat alle waarnemingen van de kleine wintervlinder in het Vormersbos per jaar zien (2014 t/m 2016), inclusief waarnemingen op de woonwerk-fietsroute die deels door het bos loopt.

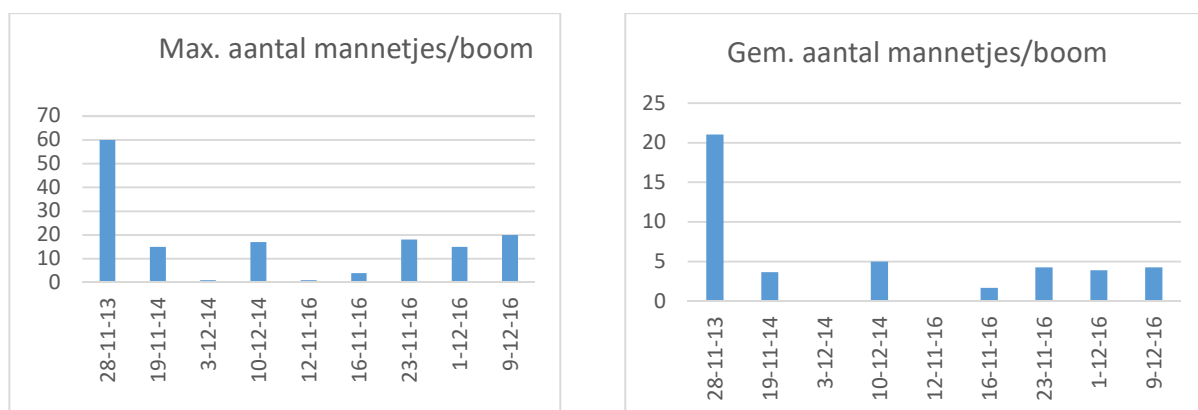

Figuur 2. Waarnemingen kleine wintervlinder Vormersbos 2014 (groen), 2015 (oranje), 2016 (rood).

Het feit dat in 2016 geen waarnemingen in het zuidelijke deel zijn weergegeven en in 2014 en 2015 niet in het oostelijke en westelijke deel is het gevolg van het feit dat die delen in deze jaren niet zijn bezocht (zie methode).

Duidelijk is dat de kleine wintervlinder in het gehele Vormersbos voorkomt. Wat niet uit de figuur blijkt, is dat de hoogste aantallen zijn aangetroffen langs de brede en open eikenlaan met fietspad, die van west naar oost loopt. De aantallen buiten deze eikenlaan zijn doorgaans een stuk lager.

Figuur 3a geeft het maximaal aantal mannetjes per boom per ronde en figuur 3b het gemiddelde aantal.

Figuur 3a en 3b. Maximumaantal en gemiddeld aantal mannetjes per boom per ronde

Resultaten overige soorten

Behalve de kleine wintervlinder, zijn op de bomen tenminste 7 andere soorten aangetroffen (tabel 2). Drie waarnemingen (vlieg / spin / miljoenpoot onbekend) zijn niet op naam gebracht. De platte wielwebspin en de rode hooiwagen zijn altijd solitair aangetroffen, net als incidenteel zuidelijke boomsprinkhaan, boswesp, spekvlieg en bosoorworm. De kelderpissebedden daarentegen kwamen vooral in grote groepen aangetroffen, op beschadigde plekken met gaten in de schors. In figuur 4 zijn foto's van 6 van de aangetroffen soorten opgenomen.

Soort	3-11-16	7-11-16	12-11-16	13-11-16	1-12-16
Platte wielwebspin	1			4	3
Kelderpissebed	16			41	
Rode hooiwagen	4	2			2
Boomsprinkhaan	1				
Boswesp		1	1		
Spekvlieg		1		2	
Kleine wintervlinder			2	4	5
Vlieg onbekend				1	
Spin onbekend				2	
Miljoenpoot onbekend				1	
Bosoorworm				1	
Totaal	22	4	3	56	10

Tabel 2. Overige op bomen in het Vormersbos aangetroffen soorten.

Platte wielwebspin

Kelderpissebed

Rode hooiwagen

Zuidelijke boomsprinkhaan

Boswesp

Spekvlieg

Figuur 4. Overige aangetroffen soorten.

Referenties

Hollander, H., 2013. Kleine wintervlinders (*Operophtera brumata*) in de koplamp. Enkele faunistische waarnemingen in november 2013.

Hollander, H., 2014. Kleine wintervlinders (*Operophtera brumata*) in de koplamp 2014.

Hollander, H., 2015. Kleine wintervlinders (*Operophtera brumata*) in de koplamp 2015.

Hollander, H., 2016. Kleine wintervlinders (*Operophtera brumata*) in de koplamp 2016.